

MEGLÁTNI SEVILLÁT

...*nélkülöz minden poézist...*

Bizonyára nem ismeretlen az olvasó előtt az az élethelyzet, amikor az ember félig megvakulva diktálja le a memoárját egy vadidegennek egy olyan nyelven, amelyet nem az anyatejjel szívott magába. Az 1890-es évek végén Juan Fernando Czetz, az argentin hadsereg nyugállományú ezrede-se világtalanul és spanyol nyelven mondja tollba emlékiratait. Czetz János, aki Gidófalván született, és az erdélyi hadjárat során Bem vezérkari főnö-ke volt, Sevillában lett olyan szerelmes, hogy végül Argentínában kötött ki. A magyar tábornok 1904-ben halt meg Buenos Airesben. (Jorge Luis Borges 1899-ben született ugyanitt. Az argentin író jó pár évtizeddel később megírja *A vakság* című esszéjét. Borges többek között arról elmélke-dik, miképpen tudja egy író saját balsorsát irodalommal alakítani.) Czetz Jánosba azonban egy csepp sem szorult abból, amelyet írói vénának hí-vunk, őt csak a hadtudomány érdekli, így visszaemlékezése is nélkülöz min-den poézist.

Van egy spanyol mondás, miszerint, ha nem láttad Sevillát, nem láttál csodát. Czetz Jánossal is valami ilyesmi történhetett, amikor meggondo-latlanul elkísért spanyolországi körútjára két angol hölgyet. A két lady nem akárki. Lady Langdale és férje lelkes magyarbarátok, az ő birtokukon töl-tötte élete utolsó éveit Mészáros Lázár, a szabadságharc hadügyminiszte-re, akit halála után ott is temettek el. Lányuk, Jane Frances Bickersteth annak a Teleki Sándor grófnak lesz a felesége, akinek az ablakából Petőfi kinézett, és meglátta a völgyben a kerti virágokat. A gróf nem kísérte el Sevilláig a társaságot, mert egyéb teendői akadtak, meg különben is ő már járt mindenhol, még Spanyolországban is. Így Teleki Sándor csak Bernig ugrott el, ahol feleségül vette menyasszonyát, majd Czetz és a két hölgy folytatta dél-európai útját. Teleki gróf felesége megtanult magyarul, sőt Byron *Childe Harold* című művét is lefordította, amely 1859-ben Genfben jelent meg. Amúgy Lady Langdale édesanyja egyike volt Lord Byron sze-retőinek. De ennyit az irodalmi pletykálkodásról.

...nem romantikus kalandregény, hanem stratégiai kérdés...

Czetz János – amint már említettem – nem volt poétikus lélek. Ez rögtön kiderül a memoárból is. Az útra Adolphe Thiers történelmi munkáját viszi magával, és azzal szórakoztatja a hölgyeket:

„Elhatároztuk tehát, hogy ezt a felfedező utat megkezdjük, és először Torinóba utazunk a Kis Szent Bernát-hegyen keresztül. Genfből elindulunk vonaton Martignybe. Itt öszvéreket béreltünk, és azokon vitettük magunkat a Savoyai Alpokig, azaz Piemont határáig.

Olvasóimat bizonyára nem érdekli, hogy a már annyiszor megírt Genfi-tó szépségéről beszámoljak. Ennél sokkal érdekesebb az a tény, hogy erre a kirándulásra magammal vittem Mr. Thiers francia történetírónak a marengói ütközetről szóló leírását. Útitársnőim éppúgy, mint én, el voltunk ragadtatva az útirány pontos leírásától, melyet Napóleon és hadserege is megjárt. És valóban, amikor öszvéreinkkel nekivágtunk a magas hegyeknek, s amikor a hegylanc túlsó oldalán leereszkedve az Aosta völgyébe megérkeztünk, valóban meg kellett csodálni Napóleon nagyságát, aki ezen a nehéz terepen vezette végig hatalmas hadseregét, a gyalogságot, lovasságot és a tüzérséget, hogy a piemonti síkságra érkezve Marengónál megütközzék. Itt, ezen a helyen, ahol álltunk, egyetlen haditénnyel döntötte el Napóleon Piemont és Ausztria sorsát s azt a szövetséget, melyet Ausztria kötött a francia köztársaság ellen.

Hogy az ember I. Napóleon zseniális elképzelését megértse, ahhoz az szükséges, hogy nyitott kocsin járja be ezt a területet.”

Az élet tehát számára nem romantikus kalandregény, hanem stratégiai kérdés. És ez az ő asztala: a katonáskodás, nem pedig a zűrös szerelmi ügyek. Így szinte elképzelhetetlen, hogy mi is történhetett ott Sevillában. Mit csinált, vagy ellenkezőleg: mit nem csinált Czetz János, hogy végül a korábbi argentin elnök unokahúga beleszeretett. (Ebből is látszik, hogy a nők nem ismernek lehetetlent, amikor férfiakról van szó. De természetesen az is lehet, hogy mindenről Sevilla és az ő csodái tehetnek.)

...csak pezsgőt volt hajlandó inni...

De visszatérve az emlékiratra, amely híven tükrözi hősünk jellemét, főleg azokon a pontokon, amikor épp izgalmassá kezdene válni a visszaemlékezés – amikor rövid történelmi összefoglalót ír a latin-amerikai olvasóknak Magyarország és Európa helyzetéről az 1848-as forradalmakat megelőző időszakról, igaz, mindezt körülbelül két mondatban teszi; vagy amikor Bem különködéseiről számol be, aki csak pezsgőt volt hajlandó

inni, és régi, elnyűtt katonaruhákban szeretett járni –, de még mielőtt az olvasó vadregényes fordulatok illúziójába ringatná magát, Czetz mindent félbehagy, és valami rém unalmas stratégiai kérdés taglalásába kezd. Bár elég árulkodó az a történet, amikor a tábornok szűkszavúan tesz említést 1848. december 20-ai megsebesüléséről:

„ez alkalommal bal vállamon könnyebb sebet kaptam golyótól; ennek a golyónak a fele még megvan, míg a másik feléből édesanyámnak brosstűt csináltattam”.

Elképzelem Czetz János édesanyját, aki egy távoli, álmos kis faluban készíti a fia kedvenc befőttjeit, és minden este két órán keresztül morzsolja cselédjei társaságában a rózsafüzért, hogy gyermeke épen és egészségesen térjen vissza a háborúból, majd egy nap, amikor a földeken dolgozók lóhalálában jönnek jelenteni: lovas futár közeleg. A futár semmi jóval nem kecsegtet. A tábornok édesanyja ernyedten zuhan az öreg karosszékebe, a futár pedig katonásan csapja össze a bokáját az ajtóban, meglátva a szobabelső tele fehérszeméllyel.

– Ajándékot hoztam – jelenti Czetz János küldönce. A cselédek megkönnyebbülten sóhajtanak fel, és csillogó szemmel nézik az ájuldozót: hiszen a hír jó, sőt, az a drága gyermek még ajándékot is küld.

– Egy bross? – kérdezi a tábornok édesanyja, miközben kíváncsi szemek sűrűjében óvatosan bontja ki a vászonba tekert küldeményt.

– Igen – mondja büszkén a futár –, a tábornok úr testéből kivágott golyóval.

– Ah – sóhajtják kórusban a nők, mintha értenék, de különben is mit számít, hogy értik-e vagy sem, hisz az a fontos, hogy Jánoska életben van, és kutya baja. (A férfiakat amúgy is már hároméves koruktól kezdve nem lehet teljes mértékben megérteni, amikor a legromdább játékok okoznak nekik a legnagyobb örömet: műanyag robotkatonák és ronda, csupasz dinók. Vagy később, amikor hatévesen pedig az a legkedvesebb szórakozásuk, ha reggeltől estig püfölhetik egymást a fiútestvéreikkel. Szóval sok olyasmi előfordul a férfiakkal kapcsolatban, amit a nők nem érthetnek meg soha, de a szeretet olyan, amelynek nincs szüksége ésszerű magyarázatra, hanem feltétel nélkül elfogad, így a tábornok édesanyja könnyes szemmel szorította kebléhez a fia testéből kioperált golyóbist.)

...agyém...

A világosi fegyverletétel után Czetz és társai parasztruhába bújva menekülnek Erdélyből. Az elképzelés az volt: csatlakoznak Komárom védőihöz.

Ő maga minősíti agyrémnek az ötletet, de inkább ez, mint a fogság – vallja Juan Fernando Czetz. A menekülést elég részletesen leírja ahhoz képest, hogy más témákat egy-egy félmondattal intéz el. Azonban a komáromi kalandból nem lett semmi, hanem helyette Czetz lakájruhába bújva Pestről Bécsbe szökök.

Az emigráció évei alatt egyik országból sodródik a másikba: Anglia, Törökország és Párizs, ahol megismerkedik Lady Langdale-lel és annak lányával. A hölgyek kérik meg, hogy kísérje el őket dél-európai körútjukra.

„Hétévi emigrációs élet keserves csalódásai után senki se vegye rossz néven, hogy az angol hölgyek azon indítványát, hogy őket Spanyolországba kísérjem, készségesen elfogadtam – így érkeztem tehát Barcelonába éppen 1857 karácsonyán.”

...kifosztottak néhány kastélyt...

A 19. század az útleírások virágkora. Ugyan korábban is utaztak az emberek – igaz, jóval kevesebben –, és erről hűségesen be is számoltak. Ezek a leírások azonban merőben mások voltak, mint a század hasonló tematikájú művei. Ugyanis a 18. vagy korábbi századokban meghatározott céllal keltek útra: katonaság, tudományos felfedezés, kereskedelem. De Sterne nyomán a 19. századi ember az első, aki önmagáért, az utazás örömeért indul el, ő az, aki kikapcsolódásnak tekinti az otthonról való kimozdulást, és tapasztalatait lelkesen papírra is veti. Később az ember még többet utazik, azonban akkor már csak a hivatásos tollforgatókban él a vágy, hogy ezt meg is osszák írott formában másokkal.

A 19. századi utazási irodalom művei egyértelműen művészi igénnyel jöttek érte. A szerzőket nem a tudományosság vagy objektivitás vezérli – mi sem áll távolabb tőlük –, hanem hogy önmagukat mutassák meg. Emilia Pardo Bazán, a század második felének spanyol írónője, aki maga is keresztül-kasul utazta a korabeli Európát, majd több mint tíz kötetben számol be úti élményeiről, írja: *el viaje escrito es el alma de un viajero* (a papírra vetett útleírás nem más, mint az utazó lelke). Úgy gondolja, az utazási irodalom lírai műfaj, hiszen, aki objektív beszámolókat akar olvasni, annak ott vannak a tudományos munkák.

Spanyolország mindenképpen az utazási láz egyik kedvelt célpontja a 19. században. Főleg angol és francia szerzők mennek az Ibériai-félszigetre. Ugyan ezek az utazók nem látnak túl a *colour locale-on*, igaz, nem is nagyon keresik. Juan Valera 19. századi spanyol írótól megkérdezi egyszer egy érdeklődő gall utazó: Hol lehet errefelé oroszlánra vadászni? A többiek

sem tájékozottabbak. (Victor Hugo *Les orientales [Keleti énekek]* című verseskötetében szerepel egy *Grenade* című vers, amely katalógusszerűen mutatja be a spanyol városokat, és ahol az eltökélt művészetkedvelők azt olvashatták: Alicantéban csodás mór tornyok találhatók. Tömegesen keresték fel ezt a helyet, majd tömegesen távoztak csalódottan. Mint ahogyan azt is mindenki biztosra tudta: a Pireneusok másik oldalán ádáz banditák fosztogatják elhagyott hegyi utakon a békés világjárókat. Majd ugyanannyian tértek vissza lógó orral Párizsba, mert még rendesen ki sem rabolták őket a Bikabőrön – ahogy a franciák utaltak déli szomszédjukra.)

Spanyolország 19. századi történelme kissé viharosra sikeredett. A 18. századból megörökölt gazdasági és társadalmi problémákkal érkezett meg a 19. század és vele együtt a francia hadsereg, amely csak és kizárólag a haladás eszméit szerette volna a nyakas hispánokba beoltani, de közben valahogy úgy adódott, hogy kifosztottak néhány kastélyt, kolostort meg ezt-azt. Az így szerzett műtárgyak aztán londoni és párizsi aukciókon kötöttek ki, komoly érdeklődést keltve a spanyol képzőművészet iránt. Későbbi utazók jobbára ezeknek a műveknek a hatására kelnek útra.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy ez az az évszázad, amikor Spanyolország elveszíti gyarmatait, elsőként pont Argentína vívja ki függetlenségét 1816-ban, utolsóként Kuba 1898-ban. A 19. század folyamán háromszor tör ki az úgynevezett karlista háború (1833–1840; 1846–1849; 1872–1876), hat tiszavirág-életű alkotmány születik és megannyi reform, miközben sem a társadalmi, sem a politikai gondokat nem sikerül megoldaniuk a politikai vezetőknek.

Azonban az utazók ebből semmit sem látnak, hiszen a tüzes tekintetű cigány lányokat és a kasztanyetta hangját keresik. Egyetlen kivétel van talán, Prosper Mérimée, aki abban különbözik a többi látogatótól, hogy kiválóan beszéli a nyelvet, és így jóval közelebb tud kerülni a korabeli spanyol valósághoz. Ezekről az élményeiről és benyomásairól ő maga is útleírásokban számol be (*Cartes d'Espagne*), ugyanakkor jól tudjuk, hogy *Carmen* című regényében ő sem lép túl a toposzokon, és azt mutatja be, amit unatkozó úriasszonyok csendes vasárnapi délutánokon olvasni akarnak Spanyolországról.

A legendákat keresik a külföldiek, amelyeket vagy megtalálnak, vagy amelyeket ők maguk kreálnak a művelt kortárs spanyol közönség legnagyobb bosszúságára. Az érdeklődés fókuszában elsősorban Andalúzia áll, és szinte semmit sem vesznek észre az ország sokszínűségéből. Délen természetesen a mór kultúra ragadja magával a 19. századi turistát. Prosper

Mérimée egészen odáig jut lelkesedésében, hogy egyenesen törökké szeretne változni: depuis que j'ai vu Séville et Cordoue, je me sens tenté de me faire turc (miután láttam Sevillát és Córdobát, erős kísértést érzek, hogy magam is törökké legyek), ugyanis török, arab, mór és spanyol – egy kutya. Egy másik francia pedig azt a felfedezést teszi, hogy beutazván Észak-Afrikát és Dél-Spanyolországot, semmi különbséget sem talált a két hely között.

...a szépség és naplopás hazájában...

Czetz Jánost sem lehet azzal vádolni, hogy rövid spanyolországi tartózkodása során meglátott volna bármit is, amit korábbi utazók nem, vagy irodalmi ambíciói túlzásokra ragadtatták volna írás közben.

„Postakocsin folytattuk utunkat az elbűvölő Sevilla felé a rómaiak által épített országúton s az arabok által épített vízvezeték mellett, mert a vasútvonal építését ezen az úton éppen akkor tanulmányozták.

Van egy régi közmondás, mely így szól: Aki nem látta még Sevillát, nem látott még csodát. És valóban, csoda ez a város, a nagyhét alatti körmenetek, a bikaviadalok tere, a sevillai nők szeme és bája, és csodálatosak Murillo szalonjai, Rembrant és a spanyol Velázquez képei.”

A Caños de Carmona néven ismert vízvezeték minden utazó figyelmét felkeltette. Maga a szerkezet még Julius Caesar idejében épült, aztán az Almohád uralkodók építették újjá és hozták működésbe 1172 körül. A későbbiekben az arab építésszek tovább bővítették a vízvezetéket, amely évszázadokon keresztül vízzel látta el a várost.

Nagyon sokáig a világ Murillót tartotta a nagy spanyol festőnek, a 19. századi utazók egy része miatta jön Sevillába. Azonban pont ez a század az, amikor Velázquezt újra felfedezik, és ez egy kissé elhomályosítja a másik sevillai származású művész életművét. A városban 1835-ben hozták létre az első múzeumot helyi műgyűjtők és értelmiségiek kezdeményezésére, ahol aztán egyházi tulajdonban és magángyűjteményben lévő műveket állítottak ki. A madridi Prado sem sokkal hamarabb, 1819-ben nyitja meg kapuit. A sevillai szépművészeti múzeum épülete egy egykori kolostor, amelynek alapítási története bizonyára még Czetz János tetszését is elnyerte volna. Történt ugyanis, hogy Sevilla visszahódításakor III. Ferdinánd olyan katonai szerzetesrendeknek ajándékozott egy korábban mórok által birtokolt területet, amelyek aktívan részt vettek a rekonkvisztában. Mivel ebben a korban csak azzal voltak elfoglalva, hogy tűzzel-vassal pusztítsák azt, ami mór – fittyet hányva a 19. századi turisták egzotikum-éhségére.

„Nincs gyönyörűbb a sevillai vásárnál, melyet a virágok hónapjában, mely itt áprilisban van, tartanak. A sevillai vásár félig arab, félig keresztény. Nagyon érdekes még a porcelángyár és kegyetlen Péter emlékművei, melyek az Alcázarban és Pilátus házában láthatók.”

A vásár a Feria de Abril, egy hétig tartó ünnepség, amelyet minden évben a Húsvét utáni héten szerveznek meg. Az esemény kezdete még a középkorra nyúlik vissza, és nemcsak a környékről, hanem az egész országból jöttek ide árusok, kereskedők a portékáikat kiállítani. Minden kor hozzátett valamit az ünnepséghez, így ma ugyan a spanyolok szerint a Feria de Abril inkább arról szól, hogy Sevilla utcáin rengeteg részeg ember dülöngél, az eredeti elképzelés viszont egy zenés, táncos, lovas és szekérfelvonulással tarkított össznépi ünnepély volt.

Érdekes, hogy Czetz János figyelmét a porcelángyár ragadja meg, amely hatalmas hagyományra tekint vissza Sevillában a fazekasság minden egyéb formájával egyetemben; és nem tesz említést a híres sevillai ágyúkról. (A Real Fábrica de Artillería de Sevillát még 1565-ben alapították, ahol az Európa-szerte híres sevillai bronzágyúkat állították elő. Ebben a gyárban születtek azok a későbbi ágyúk is, amelyekkel az észak-amerikaiak kivívták függetlenségüket Angliával szemben. Illetve itt öntötték a Tigris névre keresztelt ágyút is, amellyel Nelson admirális karját csapták el a spanyolok Tenerifénél.) Az egyetlen magyarázat arra, hogy Czetz figyelmét elkerülte ez az izgalmas katonai vonatkozás, az, hogy éppen sürgős szerelembe eséssel volt elfoglalva. Czetz nem említi, de fontos megjegyezni, hogy Sevilla lett a központja minden Amerikával folytatott kereskedelemnek az Újvilág felfedezését követően. Ez hatalmas felvirágzást hoz a városnak, hiszen minden, az Indiák felé tartó és onnan érkező hajó a Guadalquiviren jut el a városba.

Az Alcázar Sevilla legrégebbi középülete, amelyet a mórok építettek, és az évszázadok során számos alkalommal átalakítottak, kibővítettek a muzulmán és később a keresztény uralkodók. Sevillát 1248-ban foglalták vissza a keresztény csapatok. Ezután építették az Alcázar gótikus részeit. Később I. Péter itt emeli fel a mudéjar stílusú királyi palotát, amelyet az őt követő uralkodók bővítgetnek vagy éppen átépítenek. Az utazási irodalomban a sevillai Alcázart leginkább a granadai Alhambrával hasonlítják össze, amely – szerintük – akár Spanyolország legfontosabb építészeti és művészeti remeke is lehetne, ha ez utóbbi nem létezne. Az épületegyüttes és a kertek mellett I. Péterhez kapcsolódó helyi legendák ragadják meg a legjobban a külföldi utazók képzeletét, akik aztán tovább fonogatják eze-

ket a történeteket, és így aztán reménytelenül összekeveredik egymással a történelem, az anekdota és az egyes szerzők élénk fantáziája.

Pilátus háza Sevilla egyik legszebb mudéjar stílusú palotája. Tulajdonosa Fadrique Enríquez de Ribera de Tarifa márki, aki a 16. században maga is megjárta a Szentföldet, de ha ez nem lett volna elég, valami titokzatos oknál fogva rájött, hogy a sevillai palotája és a közelben lévő út menti fészület között ugyanakkorra a távolság, mint Jeruzsálemben Pilátus háza és a Golgota között. Hazaérkezvén, a mi márkink megrészegülve az itáliai reneszánsztól és ettől a felfedezéstől, hatalmas építkezésbe kezdett. A ház bejáratát teljes egészében Pilátus jeruzsálemi házának bejáratáról mintázták. Mindehhez még hozzájárul, hogy hagyományosan a palota kápolnájában minden évben prédikációk, felolvasások formájában elevenítettek fel a passió történetét, így a nép képzeletében az épület teljes mértékben Pilátus lakhelyével azonosult. A palota későbbi tulajdonosai is művészetkedvelő emberek voltak, így a Pilátus háza értékes műalkotások gyűjtőhelyévé vált, míg aztán a 19. század elején meg nem érkeztek a francia csapatok, akik pusztá művészeti pártolásból – amelyről már tettünk említést –, miután kirámolták a Pilátus házát, biztos, ami biztos alapon kiszedték az ablakokat és az ajtókat is. Később – 1843-ban – Sevilla ágyúzás áldozata lett (a helyi polgárok nehezményezték a kormány újításait, a kormány viszont a polgárok lázadását nem nézte jó szemmel, és kivezényelte a katonaságot), így a Pilátus háza is komoly károkat szenvedett. Az utazók így jobbára csak panaszkodnak, hogy milyen borzalmas állapotok uralkodnak a palotában. Vélhetőleg Czetz tábornok is elég rossz körülményeket talált ebben a mudéjar stílusú épületben, ahol mindezzel együtt azért bőven akadt látnivaló, hiszen szinte minden sarokban áll egy márványszobor.

I. Péter Kasztília királya, aki nemcsak a kegyetlen, de az igazságos jelzöt is megkapta a kortárs források íróitól. Élete mindenestre bővelkedett izgalmas eseményekben. Mondjuk, édesapja sem lehetett unalmas egyéniség, mivel tíz féltestvérrel örvendeztette meg egyetlen törvényes fiát, aki a trónt is örökölte, és amint sejteni lehet, ezek a féltestvérek nem maradtak egy percre sem nyugton. De I. Pétert sem kell sajnálni, mert amikor nem a trónkövetelőkkel hadakozott, nők után mászkált, és ilyen éjszakai bolyongása közepette ölt meg Sevilla egyik utcáján egy izgága riválist. (A gyilkosságnak szemtanúja is akadt – a legenda szerint –: egy öregasszony. A király ígéretet tett, hogy minden körülmények között példásan fogja megbüntetni a gyilkost, azaz a bűnös fejét a tett színhelyén fogja kifüggeszteni. A szemtanú, az öregasszony természetesen nem mert személyel-

írást adni az elkövetőről. A király végül szavát adta, semmi bántódása sem lesz, beszéljen nyugodtan. Az öregasszony azonban csak egy tükröt tartott az uralkodó elé, mondván, abban megláthatja a gyilkost. I. Péter másnap egy faládát helyeztetett el a gyilkosság helyszínén, amelyet katonákkal őriztetett, és állítása szerint abban volt elzárva az elkövető feje. Sok év múlva, amikor a királyt valamelyik féltestvére meggyilkolta, végre kinyithatták a ládát, amelyből I. Péter márvány mellszobra került elő. Az uralkodó tehát betartotta a szavát.)

A király egyik szobra tehát a Candilejo utcában látható, ahol a legenda szerint a bűntény is történt, a másik a Pilátus házában. A Candilejo utca a hozzá kötődő legenda miatt sok utazó fantáziáját megmozgatta, sőt Mérimée már említett regényében is utal a narrátor erre a gyilkosságra, mintegy előrevetítve a mű tragikus végkimenetelét.

„Itt Sevillában hallottam először, mert itt született a szépség és naplopás hazájában a következő filozófiai mélységű mondás: »Élvezd a mai napot, ez az egész emberi élet, mert a tegnapot már nem látod, és a holnapot még senki sem látta.« Nagy filozófiai igazság ez, amelyet egy Fuentes nevű bölcselő idézett előttem gyakran, és ő maga is a következő évben a sentai börtön felé vezető úton haladt egy kis okmányhamisítás bűnöcskéje miatt.»

A 19. századi utazási irodalom alapján az andalúziaiak jelleme igencsak ingatagnak tűnik, talán a lustálkodásban, a mulatozásban és az indulatos bicskázásban mutatnak némi állhatatosságot – legalábbis a napfényes délen megforduló idegenek szerint. Ha a leírásokban fel is bukkannak néha pozitív jelzők, az általános kép mégis inkább elmarasztaló. A mi Czetünk sem fedez fel semmi olyasmit, amely ettől eltérő volna.

„Egy ilyen sevillai séta alkalmával, egy alig két méter széles utcán, melyet Sierpes utcának hívtak, találkoztam a szép Rosas kisasszonnyal, aki egy éven belül a feleségem lett. Szemei elbűvöltek, és a mágneses fluidum megtette a magáét, melyhez hozzájárultak még a jó barát nők is, akik sohasem hiányzanak, amikor házasságról van szó.»

Egy spanyol szerző szerint a sevillai utcák a krétai labirintus édestestvérei. A város utcái még a középkorban alakultak ki, és ezeken a 19. századig nem sokat változtattak. A város lakói az utcát a ház meghosszabbításának tekintették, ott kötöttek üzleteket, beszélgettek a barátaikkal, kerülték el ellenségeiket. Az útleírásokban a Sierpes utcát emlegetik a legtöbbször. Ez a 19. században központi helynek számított, és a külföldi utazók előszeretettel látogatták lelkes *colour locale* iránti rajongásukban. A helyi ke-

reskedők itt árulták az andalúz kézművesség remekeit, itt volt a legtöbb vendéglő, kocsmá, vendégfogadó és az első hotelek, ahol Sevilla első turisztái megszálltak: a Hotel Europa, Hotel Imperial és a Hotel Suizo. Nyilván Lady Langdale-ék is valamelyikben ezek közül foglaltak maguknak szállást, így tehát nem véletlen, hogy az angol hölgyek és Czetz tábornok is pont erre felé téblábolnak, amikor megtörténik a nevezetes szerelembe esés.

Czetz tábornokot ugyan minden jel szerint az irodalom hidegen hagyta, azonban meg kell említeni, hogy a Sierpes utcának két izgalmas literatúrai vonatkozása is van. Az egyik: az utca végén állt a helyi királyi börtön a középkortól kezdve 1837-ig (így tehát Czetz idejében már nem börtönként működött az épület), ahol Cervantes is raboskodott. A nagy írónak többször akadt gondja a hatóságokkal, itt Sevilleben éppenséggel holmi himihumi adósságok miatt kellett raboskodnia. A másik irodalmi vonatkozás (ha már úgyis szóba került): Prosper Mérimée és a *Carmen*, amely regény Sevilleben játszódik; benne szintén felbukkan eme nevezetes utca.

„A Rosas család öt éve lakott már palotájában, közel a Plaza del Duquehez. A család feje Don Prudencio, a diktátor fivére, aki rokonságban volt Andalúzia fővárosának legmagasabb köreivel. Don Prudencióhoz voltak Lady Langdale-nek ajánlólevelei.”

Prudencio Ortiz de Rozas, az argentin diktátor fivére éppen száműzetését tölti Sevilleben, ahonnan a család maga is származik, így a Rosas család a város legelőkelőbb köreivel tart rokonságot, ahogy azt Czetz is megjegyzi. (Az anekdota szerint Don Prudencio azért döntött Sevilla mellett, amikor el kellett hagyniuk Argentínát, mert gyerekkorában annyiszor hallgatta nagyapja meséit arról, hogy kislányként milyen jókat játszott a Guadalquivir partján, hogy maga is mindig oda vágyott. Juan Manuel de Rosas, az emigrációban lévő elnök Southamptonban tartózkodott, ugyanott, ahol a mi tábornokunk is tengette életét.) Czetz János, alighogy visszatért Angliába, felkeresi a diktátort, és ahhoz képest, hogy menyasszonyának csak egy fél mondatot szentel memoárjában, Rosas-szal folytatott megbeszélésükkel majdnem két oldalt is megtölt. Ebből – némi malíciával – azt a következtetést lehet levonni, hogy derék tábornokunk a család pompás vállrojtjaiba szeretett bele, még ha ennek Rozas kisasszony szép fekete szeme is adhatott némi lendületet. Bár bizonyára Argentína katonai kérdései jobban izgatták Czetz Jánost, mint a sevillei lányok pletykálkodásai.

Juan Manuel de Rosas olyan markáns alakja az argentin történelemnek, hogy egyenesen Rosas-korszaknak hívják a vele fémjelzett időszakot. Annak, hogy másképp írja a nevét, mint a család többi tagja (azaz Rozas),

a következő a története: Juan Manuel már gyerekként is erős akaratával túnt ki, és ebből számos összecsapása adódott a saját édesanyjával. Az elmérgesedő viszony odáig fajult, hogy felnőttkorában családnevének z betűjét s-re változtatta, és így lett belőle Rosas. (Mindenkori úgy lázad, ahogy tud.)

A Plaza del Duque a Sierpes utcából nyílik, és nevét onnan kapta, hogy ezen a téren épült meg még a 16. században a Medina-Sidonia hercegek palotája. A Rozas család háza, a Monsalud palota a San Vicente téren állt. Ez az épület is a 16. században épült, és a mai napig ékesíti a környéket. A tábornokunk tehát itt csavarta el a fejét Rozas kisasszonynak –.

...semmi köze sincs Sevillához...

Házasságkötésük után Czetz János büszkén vall ifjú felesége katonás helytállásáról, hogy zokszó nélkül tűri: nászút helyett férje inkább Garibaldi seregeihez csatlakozik. Itáliai elfoglaltságai után Czetz János visszautazik feleségéhez, és miután világra jön elsőszülött fiuk, 1860-ban hajóra szállnak Buenos Aires irányába.

De ennek már semmi köze sincs Sevillához.